

magyar nemzetiséget korlátlan fejlődési lehetőséghez, saját sorsának befolyásmentes meghatározásához juttassa. Azon lehetőségről van itt szó, amelyet a negyedik rend ideológusai a népek valódi önrendelkezési jogának neveznek. Ehhez azonban elengedhetetlenül szükséges egy másik kulturkapcsolat sürgős kiépítése. Talán paradoxnak hangzik. Valójában egyike a ma legégetőbb feladatainak. A szerteszét szakadt magyar nemzetiségek magyar-magyar kulturális kapcsolatainak fegyverbarátságon alapuló kiépítése. Egy szoros egység teremtése a Magyarországon, meg a távol külföldeken, emigrációban élő magyar kulturharcosokkal. A magyar haladó intelligencia utánpótlása csak ilyen módon lesz lehetséges, csak ebben az esetben nem fog elkallódni, csak ilyképpen fejlődhet arra a színvonalra, amelyen hivatását méltóan töltheti majd be. Ez a valódi konstrukció, ez az egyetlen realitás, amely nem a tegnapi, hanem a holnap számára dolgozik.

ÖSSZEDŐLŐ KORBAN KELT ÉNEKEK

(Versek 1934)

Irta: MORVAY GYULA (Tardoskedd)

*EGYSZERŰ A BESZÉDEM, amilyen a mindennap.
Megölelem a kőműves szívét, felemelem fák és emberek alázatát,
mert már majdnem földet veri lehorgasztottságuk.*

*Elinduló és megtérő hősök ezek a szegény napszámosok,
szeleknek feszített rongyos vitorlák,
de rajtuk a sebesség új holnap felé.*

*Világba pergetem ezt a filmet: megtérő hősök ezek,
szájakról lecsattogó mauzer-ropogás a beszédük
és most ezek szívét ölelem, alázatukat felemelem.*

*KEVÉS ÉLETSZERELMŰ FALUK, szegény tallók, meddő tallók
szülni is alig bírnak,
emberek, ennek a kornak emberei, lábukon hordozzák a valóságot
és mindenhol, szerteszéjjel mindenhol ezen a világon
piciny házakban, meddő mezőkön halálos szelek dohognak.*

*Összedőlő korban a harcoló ember szaggatja a holnapot,
feje körül a valóság
és körülötte halálos szelek dohognak.*

*NYITOTT KÖNYVBEN VAN, néha vad fuvallatok
visszacsapják lapját
és zománcoz legenda van ott,
szegény asszony betért egy fakó házhoz
és két hóna alá két piros kenyeret kapott.
Zománcoz legenda, szegény asszony fakó házban
valamikor két hóna alá két piros kenyeret kapott
ingyen, jószívvel,
csak betért a szürke házba és szavára
két piros kenyér lett két hóna alatt.*

*MOST TAVASZ VAN, panoráma az uccán, gyere,
nézzünk a szemébe, látod esküvőre mennek, avatási ünnepek vannak
és húsokból kikelnek a sejtések.*

*Szülések, vetélések, sárga öregasszonyok
itt panorámaznak az uccán, látod, körülötted van
az egész élet, ami van, ami lehet, most tavasz van,
bizakodó hangon kell üdvözölni magunkat és mindenkit.*

*Elmulnak az avatási ünnepek, elhalnak a sejtések,
marad ez a panoráma, amelyben sírásunk is csupasz útra pottyan.*

*EGY DARAB POGÁNYSÁGGAL szívemben
megtérő fia ha vagyok falumnak,
mint dúdoló vándor
tisztasággal áldozok az újnak, a holnapnak.*

*Mikorra szüleim, kik parasztok, előregesznek,
— hisz tudják ők virág és fa sorsát, —
mellettem friss menyecske lépked
és most is lányosan vár, ha ellepek mellőle.*

*Hervadt nászágyát két éve, hogy széjjelszedte a szél
és azóta mellettem él, a pogány mellett,
aki megértője az új szépségeknek, vagyis a holnapoknak.*

Ennyi az életem, pedig ezerszer is több ennél.

*Egy darab pogánysággal szívemben
tisztasággal áldozok a holnapnak.*

*MA ÜVEGRŐL, acélról és betonról olvastam,
puffadt falamba pedig nem merek egy szeget verni,
kopott ruháimtól szálsankint búcsúzom.*

*Esik az eső, fejemet is legörbíti
és sáros lábakat, lucskos szoknyákat látok.
Némaság, némaság van köröskörül és ez a halál,
mert némán még a levél sem él.*

*Acélról olvastam, betonról és üvegről,
mint a horizont, olyant szeretnék kurjántani,
de csak állok puffadt falam előtt, csak szedem elő
szakadt ruháimat és gyűlölettel búcsúzom tőlük,
mert a tegnaptól távozom
és bennem dobol a holnapi nagyszerű.*

*HÁT IGY. Kapálunk álmodozás nélkül, csukott szájjal,
ráncigálnak a távlatok, de markom ráragadt az agacsnyélre,
nincs menekvés, gyomos földön őrlöm szívemet
és pusztító akaratom lobog kapám fokán.*

*Méheseikkel, őszirózsákkal álmodom,
perje, mácsonya, pupanc hajlott derakam alatt,
estig csikorog kapám, mert alatta sír a göröngy.*

*Este aztán hazahozom földes kapámat, beállítom a sarokba,
hazahozom testemet, amelyben, mint földeken kapa csengése
száll vágyódásom valami után, ami szép és nagy.*

*UTRA KÉSZEN, megyünk, mindjárt, mindjárt,
fehér örvénybe visz ez a vad tobogán,
süvit és halálosan ekhöz körülöttünk minden,
árkok mentén felszakad a félénk szél
és vészes sугásban imbolyog két lelkünk,
köröskörül szemlátomásig meddség
és egyre erősebben viharzik bennünk vad tobogán sorsa.
Sáppadt fák menekülnek szemünk előtt,
halálos tánc ez őszi, téli tallón.*

*Borzadástól gyűgyögve, megvert reszketéssel
valahol majd kifordulunk a vad tobogánból
és fehér örvény meggyulladt lángjánál
melegsünk, égünk halálos ekhó közepette.*

*VALAKINEK MEG KELLENE MONDANI, hogy este van,
már a földek is sötétek, megtermették a búzát
és szívekre permeteződik az őszi jeges könnykopogás.*

*Este valamitől elbucszunk,
igen, a fiatalagtól.
Milyen csendes szavak, pedig lelkeket gyűjtanak.*

*Reggel tanítás, újból és újból,
most kezét kellene nyújtani, mert este van.*

*Hideg, illatos csókot viszek feleségemnek fekete földek közül,
gyerekként alszom el, hiszen reggel
rámköszönt a fiatalság.*

*BEKOPOGTAM, az asztalnál krumplit evett a fiú,
néztem, néztem fekete szeme lobogását.
Estig ment a beszéd, skatulyafödélben kenderolaj égett
és geometriát rajzolt a fiú, elpanaszolta, hogy
soha tiszta lánnyal nem sétált, tanárok ijesztgetik
és ő az életre készül.*

*Ottmaradt a kendermécs mellett, valamit kérdezett,
de én csak jöttem, szívemet szoritottam, hogy ne folyjon a könny.*

*Magamnál voltam, a kis gyereknél, aki félt
és kendermécs mellett tanulta a geometriát.*

*Most itt fekszem a kaszárnyában, német fiú éneklő:
... egyszer van egy életben húsz esztendő...
Sietve kezefogok a kis fiúval, hallom,
amint a ködben mozgó emberek fejszéje böderekú májfát dönt
és zeng, zuhan a fa.
Megvadult áradás ömlik széjjel bennem:
egyszer van egy életben húsz esztendő.*

MOST VAGY TÖLEM TÁVOL, éppen most, amikor gyereked lesz.
Távol vagyok tőled, itt heverek parasztházunkban,
nézem a port, gyűlölöm a hazug parasztokat, rád gondolok,
de padlóra koppan lehullott kezem.

Hallhatod, hogyan döngetem mellemet
és sajnálom, hogy gyereked lesz,
de most csak szorítsuk szánkat.

Gyereked lesz, tán már meg is született,
megyek hozzád, hullott kezemet felveszem
és kilépek ebből a poros fuldoklásból.

BENNE ÉLEK A FÖLDBEN, fában és állatokban,
benne élek sejtésekben, káromkodásokban
és nincs bajom a halállal,
fához húzódok, állathoz, ott halok meg.

Túl a nyárfákon villany ragyog, szerelem izzik,
nehéz innét a szabadulás, itt kell élnem
féltésekben, haragvásokban
és feleségem haját, fák derekát, állatok szőrét
simogatom, nincs bajom a halállal,
mert benne élek a földben, sejtésekben,
mindenség térségén halok meg fák és állatok mellett.

NEM SOKÁIG MARADHATOK Tardoskedden,
mert feleségemnek gyereke lesz
és vendég elé megyek, mennem kell.

Már nem járok sopákba szerelemért,
amint szerelmes szóra nyitnám számat,
torkomba csapna a gyomszagú nyári por,
inkább ülök a szobában, 108 éves a házunk, villany ég benne,
három falon köröskörül szentek őriznek.
Szitál a por, felgyűjtöm a villanyt
és anyámat hallgatom, amint az adóról, sárról, halálról beszél.

Fekete a szérű, fekete a kert,
melegség, csillogás éjszakába fordult,
de csak öt napig maradhatok itt, mert gyerekem lesz, megyek elébe,
hiába őriznek szentek, megyek feleségemhez,
mert nála a szerelem.

NEM BAJ, hogy egyszer hatvan felé lépek,
nem baj, hogy betonfal sem marad utánam,
de akik a betonfalat öntötték,
azok szívét bátorítottam és bátran kimondtam:
új élet kell ide!
És akárki az és akármi az,
csak hozza ezt az új életet,
kézfogással, öleléssel várom.

Hatvan felé lépek egyszer,
de becsületes vágyakozásaim nyomába,

becsületes parasztszívem áradása elé
csak egy másik ilyen szív állhat,
ilyen remegő, ilyen holnapnak-áldozó.

ÁPRILIS GYÚJTOGATJA SZIVEMET, végig-virágos cseresznyeág
illatok, romlások kertjében,
ezer ember lábával rengeti mélység gyökerét
és vetik a magot, bánatot, magtalanságot.

Minden nap valahonnét elindulok
és meseszerű lépésekkel beleveszek a falusi éjszakába.
Zsebem, kezem sötéttséggel tele, szememből éjszaka folyik
és valami zokszó ezer öltre visszanyújt.

Mégis, egyszer már nevetni is kell, remélni is,
hiszen április kering véremlen
és téli pálinkaivókkal együtt most
én is szétáradó ember vagyok: tavaszi, nyugtalan vándor.

LEGALABB ELÉRTEM ezt a szerelmet,
bukdácsolva, tán későn is 27 évemmel,
mégis, mégis.
Minden elporzik, de egy fehér csikó, akácvirág is
eszembehozzák: szőke hajadat símogattam.

Elért harcok után lehullanak a fegyverek
és ne is beszéljünk fölöslegesen.
Még ha nagynéha úgy sírnál, mint a zápor,
szívedet csak feldörömböli a szerelem, amelyet elértünk.

Tétova, halálos kerülökkel, de mégis.

JÓ IS LENNE számot adni magamról, de paraszt vagyok,
ki sohasem készül el életével, mert új termést vár
és a halált magában hordja, de ki is csókolja.
Most számot kell adnom, most számot adok.
Bennem van virágzás öröme, paraszt vagyok,
ki bír, ki duzzadt-erejű,
de bennem szorul a halálfélelem is: számot adok.

Áldott a mező, áldottak a barmok,
szelek és mocsoktalan felhők is szüzek,
csak ez a sors tépázott, csúnya foszlány.

Áldott a bezúduló új levegő, mi beteg csirát dögleszt,
áldott a remény, hogy egyszer nevetve kelünk,
ezért sokszor kihörpintem nyugósságem óborát.

Érjedésnek, csirának vagyok képe, sohasem készülok el életemmel:
új termést várok és nem asztagolok be mindjárt,
reszketve nézem: milyen is a kéve?

Bennem van virágzás öröme,
de bennem szorul a halálfélelem is.